

MALİ DURUMU BOZULAN LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYENİN TAMAMLANMASI PROSEDÜRÜ¹

*FULFILMENT OF CAPITAL COMMITMENT
IN LIMITED COMPANIES IN SHATTERED
FINANCIAL SITUATION*

Soner ALTAŞ^(*)

ÖZ

6762 sayılı eski Ticaret Kanunu gibi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu da limited şirketin sermayesinin kaybedilmesi halinde bazı tedbirlerin alınmasını öngörmüş ve bu konuda şirket müdürlerine bazı görevler yüklemiştir. Bu tedbirlerden birisi, sermayenin tamamlanması hususunu genel kurulun onayına sunmaktır. Ancak, konunun uygulamada yeterince bilinmemesi nedeniyle, limited şirket müdürleri şirketlerinin anılan düzenleme kapsamına girdiğinden dahi haberdar olamamaktadır. Bu çalışmada, Türk Ticaret Kanununa göre mali yapısı bozulan ve sermayesini kaybeden limited şirketlerde sermayenin tamamlanması ile kalan sermaye ile yetinilmesi hususları ve yönetim kurulunun bu hususlara ilişkin görevleri üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Limited şirket, zarar, sermaye kaybı, sermayenin tamamlanması, kalan sermaye ile yetinme

ABSTRACT

As was the case with the former Commercial Law, no.6762, the new Turkish Commercial Law, no. 6102, also has provisions for measures to be taken in case of capital loss of limited companies and imputes some responsibilities to company managers. One of these measures is to submit the fulfilment of capital decision for the approval of general meeting. However, company managers are not aware of the fact that their companies fall within the scope of these rules since this subject is not known sufficiently. This study deals the abovementioned points.

Keywords: Limited company, loss, capital loss, fulfilment of capital, settlement for the remaining capital

^(*) Bilim, Sanayi, Teknoloji Başmüfettişi

¹ Bu çalışmada belirtilen görüşler yazarına ait olup, çalıştığı Kurumunu bağlamaz.

1- GİRİŞ

Bilindiği üzere, 6762 sayılı eski Ticaret Kanunu (ETK)'nin 546'ncı maddesinde *"Esas sermayenin yarısı kaybedilmiş veya şirketin borçları mevcudundan fazla tutmuşsa, yahut şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcut ise anonim şirket hakkındaki 324' üncü madde hükmü tatbik olunur."* denilerek 324'üncü maddeye göndermede bulunmaktaydı. ETK'nin 324'üncü maddesi ise anonim şirketin esas sermayesinin karşılıksız kalması ve borca batık olması halinde alınması gereken tedbirleri düzenlemekte ve bu konuda anonim şirketin yönetim organına önemli bazı görevler yüklemekteydi. 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu² (TTK)³'nin 633'üncü maddesinde ise *"Esas sermayenin kaybı ya da borca batık olma hâllerinde anonim şirketlere ilişkin ilgili hükümler kıyas yoluyla uygulanır. Ek ödeme yükümlülüğü hakkındaki hükümler saklıdır."* hükmüne yer verilerek ETK'daki yöntem korunmuş, limited şirket yönetim organına, şirket sermayesinin kaybedilmesi veya şirketin borca batık olması hallerine ilişkin birtakım görevler yüklenmiş ve bu konuda anonim şirket hükümlerine yollamada bulunulmuştur. Şirket sermayesinin kaybedilmesi veya şirketin borca batık olması hallerine ilişkin görev ve yetkiler ise, TTK'nın 376 ile 377'nci maddelerinde düzenlenmiştir. Bahsi geçen maddelerde, ETK'daki 324' üncü maddenin bilanço hukukuna uymayan hükümleri düzeltilmiş; İcra ve İflâs Kanununda yapılan değişiklikler dikkate alınmış; böylece pay sahiplerinin, alacaklıların, sermaye piyasası aktörlerinin yatırımları ve genel ekonomik menfaatleri koruma altına alınmıştır⁴.

Ancak, gerek ETK'da gerek TTK'da yer verilen bu yükümlülüklerin uygulamada yeterince bilinmemesi nedeniyle, limited şirket müdürleri şirket esas sermayesinin karşılıksız kaldığından haberdar dahi olamamakta ve şirketin mali durumu bozulduğu halde gerekli tedbirleri almamaktadırlar. Bu tedbirlerden birisi de sermayenin tamamlanmasıdır. İşte bu çalışmamızda; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre mali yapısı bozulan ve sermayesini kaybeden limited şirketlerde sermayenin tamamlanması ile kalan sermaye ile yetinilmesi hususları, 6762 sayılı eski Ticaret Kanunu ile karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır.

2- ESAS SERMAYESİNİ KAYBEDEN LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYENİN TAMAMLANMASI ve KALAN SERMAYE İLE YETİNİLMESİ

ETK'nın 546'ncı maddesi yollaması ile limited şirketler hakkında da uygulama imkanı bulan 324. maddesinin ikinci fıkrasında *"Şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa idare meclisi aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilançosu tanzim eder. Esas sermayenin üçte ikisi karşılıksız kaldığı takdirde, umumi heyet bu sermayenin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile iktifaya karar vermediği takdirde şirket feshedilmiş sayılır."* hükmü yer almaktaydı.

² 14 Şubat 2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

³ Çalışmamızda, karışıklığa sebebiyet vermemek için, 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu için Eski Ticaret Kanunu manasında ETK, 13 Ocak 2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu için de mer'i Türk Ticaret Kanunu manasında TTK kısaltmaları kullanılmıştır.

⁴ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:23, Yasama Yılı:2, S.Sayı:96, Nr.112

Dolayısıyla, limited şirketin aciz halinde bulunduğunu gösteren emarelerin⁵ var olması durumunda, müdür veya müdürler, aktiflerin satış fiyatlarını esas alarak bir ara bilançosu, başka bir deyişle, mal varlığı bilançosu⁶ düzenlemek zorunda idi⁷(ETK, m.546, m.324/f.2).

Hazırlanan ara bilançoda, şirket sermayesinin üçte ikisinin (2/3) kaybedildiğinin tespit edilmesi halinde, müdürün veya müdürlerin vakit geçirmeksizin genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırması gerekiyordu. ETK'nin 324. maddesinin ikinci fıkrası, genel kurula, bu konuda seçimlik şu iki yolu tanımlıdır:

- Birincisi, azalan nispette sermayenin tamamlanmasına karar vermek⁸,
- İkincisi ise kalan üçte bir (1/3) sermaye ile iktifaya karar vermek, bir başka deyişle sermaye azaltımı yolunu tercih etmektir. Kalan üçte bir ile yetinme kararı öğretide genellikle "esas sermaye indirimi kararı" olarak anlaşılmaktaydı⁹.

Ara bilançodan sermayenin üçte ikisinin kaybedildiğinin anlaşılmasına karşılık, genel kurulun hiç toplanmaması veya toplanmakla birlikte yukarıda sayılan iki yoldan birine karar vermemesi durumunda limited şirket feshedilmiş sayılıyordu (ETK, m.546, m.324/f.2). Yargıtay T.D.nin 2/4.1970 tarih, E.1123/K.1347 sayılı kararına göre, genel kurul, bu iki yol dışında üçüncü bir seçenek olarak doğrudan şirketin feshine de karar verebilirdi. Ancak, şirketin üçte iki oranında sermayesini kaybetmesi, kendiliğinden ortaklığın feshini gerektirici bir sebep değildi¹⁰.

⁵ Bu emarelere örnek olarak; "Şirketin seri icra ve iflas takiplerine maruz kalması, çalışanların ücretlerinin devamlı olarak ödenmemesi, şirket tarafından keşide edilen kıymetli evrakın (çek, bono) karşılıksız kalması, şirketin kredibilitesinin kesilmesi, şirket borçlarının (vergi, sigorta, ticari borçlar) ödenmemesi" gösterilebilir. Bkz. Fatoş KILIÇ, Anonim Şirketlerde Mali Durumun Bozulması Ve Yönetim Kurulunca Alınacak Tedbirler, web.kobiline.com/docs/AATax/article/A_Ş_ma-lidm.doc, Erişim: 06/08/2011.

⁶ Ara bilanço için, bazı Yargıtay kararlarında "borca batıklı bilançosu" veya "reel bilanço" tanımlamaları da kullanılmıştır. Bkz. Yargıtay 19. HD'nin 16/2/2011 tarihli ve E.2011/699, K.2011/1911 sayılı; 16/3/2011 tarihli ve E.2011/749, K.2011/3328 sayılı kararları.

⁷ Bkz. Gönen ERİŞ, Anonim Şirketler Hukuku, I. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995, s.248

⁸ Bkz. İsmail Doğanay, Türk Ticaret Kanunu Şerhi-I.Cilt, 2. Baskı, Olgaç Matbaası, Ankara, 1981, s.758-759; ERİŞ, age, s.250-253; Yargıtay TD'nin 2/4/1970 gün ve E.1970/1123, K.1347 sayılı kararında "Bir anonim şirket sermayesinin üçte ikisinin karşılıksız kaldığı anlaşıldığı bir sırada (ETTK'nin 324/f.2 hükmüne göre) şirketin yapacağı şey, evvela şirket esas sermayesini o anda mevcut özvarlığı seviyesine indirecek veya sermaye bakiye borçlarını henüz ödememiş olan hissedarlara sermayeyi tamamlamak suretiyle hisse senetlerinin nominal değerleri ile gerçek değerlerini denk bir hale getirdikten sonra, ancak sermaye tezyidi (artırımı) yoluna gidecektir. Sermayeyi öz varlığı seviyesine indirmeden veya sermaye borçlarını ödettirmeden doğrudan doğruya sermaye artırılması yoluna gidilemez. Aksi halde, yani bu iki yoldan birinin yerine getirilmemesi halinde şirketin feshedilmiş sayılması gerekeceği TTK.nun 324/f.2 açıklığı icabıdır." denilmiştir. Ayrıca Bkz.Yargıtay 11.HD'nin 22.10.1991 tarih, E.1171/K.5580 sayılı kararı.

⁹ Bkz. Ahmet Türk, Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999, s.6

¹⁰ Bkz. Yargıtay 11.HD'nin 28.10.1982 tarih, E.4054/K.4223 sayılı kararı; Ayrıca, Yargıtay 11. HD'nin 7/6/1982 tarihli ve E.1982/2734 sayılı kararında "TTK.nun 324/2. maddesi hükmüne göre, esas sermayenin 2/3'nün kaybedilmiş olması halinde şirket genel kurulu bu sermayenin tamamlanmasına veya kalan 1/3 sermaye ile yetinilmesine karar vermediği takdirde şirket feshedilmiş sayılır. Bu madde hükmü aynı Yasa'nın 434. maddesi ile karşılaştırıldığında, şirket sermayesinin 2/3'nün karşılıksız kaldığının anlaşılması halinde şirketin kendiliğinden ve otomatikman münfesihi sayılamayacağı anlaşılmaktadır. Ancak umumi heyet toplanmaz ve kaybedilen sermaye hakkında bir karar alınmaz ise, bu takdirde pay sahibine şirketin münfesihi olduğunun tesbiti yolunda dava hakkı tanımak lazım gelir." denilmiştir.

ETK'daki bu düzenlemeye karşılık, TTK'nın 633'üncü maddesi uyarınca limited şirketler hakkında da uygulanması zorunlu olan 376'ncı maddesinin ikinci fıkrasında *"Son yıllık bilânço'ya göre, sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhal toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer."* hükmüne yer verilmiştir.

Anılan fıkranın gerekçesinde ise; *"son yıllık bilânço'dan, zararlar sebebiyle sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının üçte ikisinin karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, yönetim kurulunun çağrısı üzerine genel kurul iki karardan birini alabilir, (1) sermayenin üçte biri ile yetinme, yani sermayenin azaltılıp zararın bünye dışına atılması; (2) tamamlama. Bu iki karardan birini almamışsa şirket sona erer. Tasarının genel kurulu bu seçenekler arasında tercih yapmaya zorlamasının sebebi, şirketin durumunu bir an önce açıklığa kavuşturmak düşüncesidir. Tamamlama ile, azaltılan sermaye kadar veya ondan fazla sermaye artırımı yapılması veya bilânço açıklarının pay sahiplerinin tümüne veya bazı pay sahipleri tarafından kapatılması ya da bazı alacaklıların alacaklarını silmesi kastedilmektedir. Tamamlamada oybirliği sağlanırsa her pay sahibi bilânço açığını kapatacak parayı vermekle yükümlüdür. Bu ek yüküm ne sermaye konulması ne de borç verilmesi olmayıp karşılıksızdır. Oybirliği sağlanmamışsa bazı pay sahiplerinin kendi istekleriyle tamamlama yapmalarına engel yoktur."* denilmiştir¹¹.

Dikkat edileceği üzere, TTK'nın m.376/f.2 hükmü, ETK m.324'den farklı olarak, sermaye kayıplarında sadece sermayeyi değil, sermaye ile birlikte kanuni yedek akçeleri de hesaba katmaktadır. Ayrıca, ETK m.324'e göre üçte iki sermaye kaybı, borca batıklık şüphesi üzerine hazırlanan ara bilanço'dan tespit edilirken, TTK'nın m.376/f.2 hükmüne göre üçte iki sermaye kaybı yıllık bilanço'dan tespit edilecektir. Sermaye kaybının tespitinde dikkate alınacak kanuni yedek akçeler TTK'nın 519'uncu maddesinde düzenlenen genel kanuni yedek akçelerdir.¹² Şirketin kendi paylarını iktisabında ayrılacak yedek akçeler (TTK, m.520) ile esas sözleşme ve genel kurul kararı ile şirketin isteğiyle ayrılan yedek akçeler (TTK, m.521 vd) sermaye kaybının tespitinde dikkate alınmaz. Gerek sermaye gerekse kanuni yedek akçe miktarı yönünden, sermaye kaybının tespit edildiği son yıllık bilanço tarihi itibarıyla ulaşılan rakamlar esas alınır. Sermaye kaybına ilişkin tedbirlerin uygulanması için, şirket aktifleri toplamından borçları çıkarıldıktan sonra kalan öz sermayenin, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının üçte birinden daha az olması gerekir¹³.

Üçte iki sermaye kaybı şu formül ile tespit edilir:¹⁴

Aktif Toplamı-Borçlar =< (Sermaye+Kanuni Yedekler)/3

Örneğin, şirketin aktifleri 200.000 TL, borçları 190.000 TL, esas sermayesi 50.000 TL, kanuni yedekler toplamı 10.000 TL ise, şirketin öz sermayesi 10.000 TL olup, bu rakam sermaye ve kanuni yedekler toplamının üçte biri olan 20.000 TL'den daha küçük olduğundan, şirkette üçte iki sermaye kaybı gerçekleşmiş olur.

¹¹ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayı:96, Nr.112

¹² Anonim şirketlere ilişkin 514 ilâ 527'nci madde hükümleri limited şirketlere de uygulanır(TTK, m.610).

¹³ Bkz. İsmail Kayar, Yeni TTK'ya Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt:18, Sayı:2 (2012), s.646

¹⁴ Bkz. Kayar, agm, s.647

Dolayısıyla, son yıllık bilançodan, zararlar sebebiyle sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının üçte ikisinin karşılıksız kaldığının anlaşılması durumunda, müdür veya müdürler kurulu genel kurulu acilen toplantıya çağırılmalı ve genel kurul da şu iki karardan birini almalıdır:

- (1) Sermayenin üçte biri ile yetinilmesi, yani sermayenin azaltılıp zararın bünye dışına atılması;
- (2) Sermayenin tamamlanması.

Üçte iki sermaye kaybında, şirket sözleşmesinde yer alan, tescil ve ilan edilmiş olan esas sermayesi ile son yıllık bilançoda yer alan kanuni yedek akçelerin en az üçte ikisinin eksildiği, dolayısıyla şirketin tescil ve ilan edilen sermaye yapısının gerçek mali durumuna uygun olmadığı ortaya çıkmıştır. TTK, bu durumdaki şirkete, sermayeyi tamamlama veya kalan sermaye ile yetinme kararı almaya zorlayarak ya görüldüğü gibi olmasını ya da olduğu gibi görünmesini emretmektedir¹⁵.

Eğer genel kurul bu iki karardan birini almaz ise limited şirket sona erer (TTK, m.633, m.376/f.2). TTK'nın genel kurulu bu seçenekler arasında tercih yapmaya zorlamasının sebebi, şirketin durumunu bir an önce açıklığa kavuşturmak düşüncesidir. Tamamlama ile azaltılan sermaye kadar veya ondan fazla sermaye artırımı yapılması veya bilanço açıklarının ortakların tümünce veya bazı ortaklar tarafından kapatılması ya da bazı alacaklıların alacaklarını silmesi kastedilmektedir. Tamamlamada oybirliği sağlanırsa her ortak bilanço açığını kapatacak parayı vermekle yükümlüdür. Bu yoldaki bir genel kurul kararı belirli bir olaya özgü ek yüküm ihdas etmiş demektir. Bu ek yüküm ne sermaye konulması ne de borç verilmesi olmayıp karşılıksızdır. Oybirliği sağlanmamışsa bazı ortakların kendi istekleriyle tamamlama yapmalarına engel yoktur¹⁶.

Bu itibarla, üçte iki sermaye kaybında, genel kurulun iradesi sermayenin tamamlanması yönünde ise aşağıdaki yollardan biriyle eksilen sermayenin tamamlanması gerekir:¹⁷

1- Ortakların ek ödeme yükümlülüklerini yerine getirmesi: TTK'nın 633'üncü maddesinde "Esas sermayenin kaybı ya da borca batık olma hâllerinde anonim şirketlere ilişkin ilgili hükümler kıyas yoluyla uygulanır." denildikten hemen sonra "Ek ödeme yükümlülüğü hakkındaki hükümler saklıdır." cümlesine yer verilmiştir. Limited şirket ortaklarının ek ödeme yükümlülükleri ise TTK'nın 603 ilâ 605'inci maddelerinde düzenlenmiştir. Bu çerçevede, limited şirket ortakları, şirket sözleşmesiyle, esas sermaye payı bedeli dışında ek ödeme ile yükümlü tutulabilirler (TTK, m.603/f.1). Ancak, TTK, ek ödeme yükümlülüğün getirileceği halleri sınırlı sayı olarak belirtmiştir. Buna göre, limited şirket ortaklarından ek ödemede bulunmaları ancak aşağıda belirtilen üç halde istenebilir (TTK, m.603/f.1):

- a) Şirket esas sermayesi ile kanunî yedek akçeler toplamının şirketin zararını karşılayamaması,
- b) Şirketin bu ek araçlar olmaksızın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması,
- c) Şirket sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacı doğuran diğer bir hâlin gerçekleşmiş bulunması.

Dolayısıyla, limited şirketlerde ek ödeme yükümlülüğü, şirket sözleşmesinde açıkça öngörülmesi ve şirketin esas sermayesi ile kanunî yedek akçeleri toplamının şirket zararını karşılayamaması halinde geçerlilik kazanır. Bu şartların bulunmaması halinde ortakların ek ödeme yükümlülüğü doğmaz. Örneğin; şirket esas sermayesi ile kanunî yedek akçeler toplamı şirketin zararını karşılayamasa dahi,

¹⁵ Bkz. İsmail Kayar, agm, s.650

¹⁶ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayı:96, Nr.112

¹⁷ Bkz. İsmail Kayar, agm, s.650

şirket sözleşmesinde ortaklardan ek ödeme talebinde bulunabileceği belirtilmemişse, ortaklardan ek ödemede bulunmaları istenemez.

Ek ödeme yükümlülüğünün amacı finansal yönden kötü duruma düşen, bilânço açığı bulunan şirkete ortakların yapacakları ek ödemelerle yardımcı olmalarıdır. Bununla birlikte, ek ödeme yükümlülüğü, ortaklara, sadece şirkete nakdî ödemelerde bulunmaları borcunu yükler¹⁸. Yoksa, ek ödeme yükümlülüğü kapsamında ortakların şirkete aynı bir yardımda bulunmaları talep edilemez.

Ek ödemeler, şartlar gerçekleşmiş ise, müdürler tarafından istenir (TTK, m.603/f.4). Örneğin; şirket sözleşmesinde ek ödemeye dair bir düzenleme var ve de şirket esas sermayesi ile kanunî yedek akçeler toplamı şirketin zararını karşılayamıyor ise, limited şirket müdürleri ortaklardan ek ödemede bulunmalarını talep edebilir. Bu konuda, genel kurulun ayrıca karar almasına gerek yoktur.

TTK, ek ödeme yükümlülüğünün, şirket sözleşmesinde, ancak esas sermaye payını esas alan belirli bir tutar olarak öngörülebileceğini hükme bağlamıştır. Ancak, bu tutar esas sermaye payının itibarî değerinin *iki katını* geçemez (TTK, m.603/f.3). Dolayısıyla, şirket sözleşmesinde ek ödeme yükümüne dair bir düzenleme yer alsa ve şirket esas sermayesi ile kanunî yedek akçeler toplamı şirketin zararını karşılamasa dahi, ortakların sınırsız sorumluluğuna gidilemez. Bir ortağa yüklenebilecek ek ödeme tutarı, o ortağın sahibi olduğu esas sermaye payının itibarî değerinin iki katını aşamaz. Örneğin, ortağın sahip olduğu esas sermaye payının itibarî değerleri toplamı 5.000 TL ise, bu ortağa en fazla 10.000 TL ek ödeme yükümü getirilebilir.

Ayrıca, her ortak, sadece kendi esas sermaye payına düşen ek ödemeyi yerine getirmekle yükümlüdür (TTK, m.603/f.4). Yani, bu konuda ortaklar arasında müteselsil sorumluluk geçerli olmaz. Ek ödeme yükümlülüğünü yerine getiren ortak, sorumluluktan kurtulur. Ek ödeme yükümlülüğünün kuruluş sözleşmesinde yer alması halinde, TTK m.575 gereği anılan sözleşme kurucuların tamamı tarafından imzalanacağından, kurucu ortakların tamamının ek ödeme yükümlülüğünü onayladığı kabul edilir. Kanun, kuruluş sözleşmesinde yer almaması, ancak sonradan sözleşme değişikliğine gidilmesi durumunda *bütün ortakların ittifakla* karar vermesini şart koşmuştur. TTK'nın 607. maddesine göre, şirket sözleşmesini değiştirip, ek ödeme yükümlülükleri öngören veya mevcut yükümlülükleri artıran genel kurul kararları, ancak ilgili tüm ortakların onayıyla alınabilir.

2- Eş zamanlı sermaye azaltımı ve artırımı: Açık kadar sermaye azaltılması ile aynı anda önceki miktara tamamlayacak kadar sermaye artırımı yapabilir. Bu durumda azaltma ve artırım aynı anda ve eksilen miktarda olacaktır¹⁹.

¹⁸ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayı:96, Nr.112

¹⁹ Öğretide artırılan kısım nakit olarak ve tamamen ödeneceğinden, şirket sözleşmesinin değiştirilmesinin gerekmeceği görüşü savunulmaktadır(Bkz. KAYAR, agm). Buna karşılık, Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 98inci maddesinde, sermayenin azaltılması ve artırılmasının eş zamanlı olarak yapılmasına ilişkin hükümleri içeren değişik şirket sözleşmesi metni ile şirket sözleşmesi değişikliği Bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olan şirketler için bu izin veya uygun görüş yazısının ilgili ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi şart koşulmaktadır.

Örneğin; DEF limited şirketinin 2013 yılı bilançosuna göre, şirketin aktif toplamında borçlarının düşülmesi sonrasında ulaşılan öz sermaye yapısı aşağıdaki gibidir:

Sermaye	50.000 TL
Kanuni Yedek akçeler	10.000 TL
Geçmiş Yıllar Zararı	40.000 TL
TOPLAM	20.000 TL

Şirket ortaklarına ilişkin bilgiler ise aşağıdaki gibidir:

Ortak	Sahip Olduğu Esas Sermaye Paylarının Tutarı	Sahip Olduğu Payların Sermayeye Oranı (%)
A	25.000 TL	50
B	25.000 TL	50
TOPLAM	50.000 TL	100

Şirket genel kurulu, bilanço zararını kapatmak amacıyla 50.000 TL olan şirket sermayesinin 40.000 TL azaltılarak 10.000 TL'ye düşürülmesine ve eş zamanlı olarak aynı miktarda sermaye artırımına gidilmesini kararlaştırmıştır. Bu durumda, sermaye azaltımı ve artırımı sonrasında şirketin öz sermaye yapısı aşağıdaki gibi olacaktır:

	Sermaye Azaltımı Öncesi	Sermaye Azaltımı Sonrası	Sermaye Artırımı Sonrası
Sermaye	50.000 TL	10.000 TL	50.000 TL
Kanuni Yedek akçeler	10.000 TL	10.000 TL	10.000 TL
Geçmiş Yıllar Zararı	40.000 TL	-	-
TOPLAM	20.000 TL	20.000 TL	60.000 TL

Ortakların sahip oldukları pay bilgileri ise aşağıdaki gibi olacaktır:

b.1- Sermaye Azaltımı sonrasında sahip olunan esas sermaye payları bilgisi

Ortak	Sahip Olduğu Esas Sermaye Paylarının Tutarı	Sahip Olduğu Payların Sermayeye Oranı (%)
A	5.000 TL	50
B	5.000 TL	50
TOPLAM	10.000 TL	100

b.2. Eş zamanlı sermaye artırımını sonrasında sahip olunan esas sermaye payları bilgisi

Ortak	Sahip Olduğu Esas Sermaye Paylarının Tutarı	Sahip Olduğu Payların Sermayeye Oranı (%)
A	25.000 TL	50
B	25.000 TL	50
TOPLAM	50.000TL	100

3- Bilânço açıklarının ortakların tamamı veya bazıları tarafından kapatılması: *Bilanço açıkları ortakların tamamı veya bazıları tarafından kapatılabilir.* Tamamlamada oybirliği sağlanırsa her ortak bilânço açığını kapatacak parayı vermekle yükümlüdür. Bu yoldaki bir genel kurul kararı belirli bir olaya özgü ek yüküm ihdas etmiş demektir. Bu ek yüküm ne sermaye konulması ne de borç verilmesi olmayıp karşılıksızdır. Oybirliği sağlanmamışsa bazı ortakların kendi istekleriyle tamamlama yapmalarına engel yoktur²⁰. Yani, tespit edilen sermaye kaybı, bazı ortaklar tarafından gönüllü olarak kapatılabilir.

4- Bazı alacaklıların alacaklarından vazgeçmesi: Açığı kapatacak kadar alacaklılar alacağından vazgeçer. Bu durumda, şirketin borçları eksileceğinden, aktiflerin borçları karşılama oranı yükselecek ve sermaye kaybı kendiliğinden izale edilir.

Tabi, üçte iki sermaye kaybı nedeniyle toplanan genel kurul sermayenin tamamlanması yerine kalan sermaye ile yetinme, yani sermayenin azaltılıp zararın bünye dışına atılması kararı da verebilir. Genel kurulun kalan sermaye ile yetinmeye karar vermesi, sermayenin azaltılmasını gerektirir. Bu sermaye azaltımının amacı bilanço zararını kapatmak ve şirketi sağlığa kavuşturmadır. Diğer bir deyişle bu tür sermaye azaltımı ile şirket sermayesi gerçek duruma uydurulmaktadır. Dolayısıyla alacaklıların haklarında da herhangi bir azalma olmamaktadır. ETK’da olduğu üzere, TTK’da da, alacaklıların haklarında herhangi bir azalma olmadığı için zararları kapatmak amacıyla yapılan sermaye azaltımı, sermayenin kısmen iadesi amacıyla yapılan sermaye azaltımına göre daha basit bir prosedüre tabi tutulmuştur. Bu yüzden sermaye azaltımının bu türü basit sermaye azaltımı olarak da nitelendirilmektedir.²¹ Bu çerçevede, genel kurul kararı, TTK’nın 592’nci maddesinin yollamasıyla m. 473/f.3 ve m. 421/f.3 hükümlerinde öngörülen nisaplarla (esas sermayenin en az yüzde yetmişbeşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla) alınmalı, şirket sözleşmesinin sermaye ve esas sermaye payları maddesi değiştirilmeli, tescil ve ilan edilmelidir. Ancak, azaltma, zararlar sebebiyle bilançoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla yapıldığından, TTK’nın m. 592²² ve m. 474/f.2²³ hükümleri gereğince alacaklılara davet, alacaklarını ödeme veya teminat altına almak gerekmez.²⁴

²⁰ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayı:96, Nr.112

²¹ Mücahit Ünal, Anonim Şirketlerde Esas Sermaye Azaltımı, Tuğrul Ansay’a Armağan, Ankara, 2006, s.616

²² Anonim şirketlerin esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümleri limited şirketlere kıyas yoluyla uygulanır. Esas sermaye borca batık bilançonun iyileştirilmesi amacıyla, ancak şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen ödenmesi hâlinde azaltılabilir (TTK, m.592).

²³ Sermaye, zararlar sonucunda bilançoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla ve bu açıklar oranında azaltılacak olursa, yönetim kurulunca alacaklıları çağırılmadan ve bunların haklarının ödenmesinden veya teminat altına alınmasından vazgeçilebilir (TTK, m. 474/f.2).

²⁴ Bkz. İsmail Kayar, agm, s.652

Yukarıdaki örneğimize dönecek olursak, genel kurul, kalan sermaye ile yetinmeye karar verir ise, şirketin sermayesi 50.000 TL'den 10.000 TL'ye indirilmiş olur ve ortakların sahip oldukları esas sermaye paylarının itibari değerleri toplamı 5.000 TL'ye düşmekle birlikte sermayeye oranları (%50) korunmuş olur.

Yeri gelmişken bir hususa değinmekte fayda vardır. KAYAR'a göre; TTK'nın 376'ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarındaki sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının "yarısının" ve "üçte ikisinin" karşılıksız kalmasından söz edilmiş ise de, bunlar hiçbir şekilde sadece tam olarak yarı veya üçte iki sermaye kaybını ifade etmez. Hatta tam olarak bu oranlarda sermaye kayıpları nadiren rastlanacak durumlardır. 1/2 sermaye kaybı sermaye ve kanuni yedekler toplamının yarısından üçte ikisine kadar olan sermaye kayıplarını, üçte iki sermaye kaybı ise sermaye ve kanuni yedekler toplamının üçte ikisinden tamamına kadar olan sermaye kayıplarını ifade eder. Bu sebeple, TTK'da 1/2 sermaye kaybı için "yarısının veya daha fazlasının", üçte iki sermaye kaybı için ise "üçte ikisinin veya daha fazlasının" veya bunlara alternatif olarak "en az yarısının" veya "en az üçte ikisinin" karşılıksız kalması şeklinde düzenleme yapılması daha yerinde olurdu. Şirket aktifleri borçları karşılamıyorsa artık sermaye kaybından değil borca batıklıktan söz edilir.²⁵

Bu görüşe biz de katılmaktayız. Zira, TTK'da belirtilen oranlarda sermaye kaybına rastlamak sıklıkla karşılaşılabilecek bir durum değildir. Dolayısıyla, üçte iki sermaye kaybından; sermaye ve kanuni yedekler toplamının üçte ikisinden tamamına kadar olan sermaye kayıplarını anlamak gerekir.

Ticaret Sicili Yönetmeliği (TSY²⁶)'ne göre, sermayenin tamamlanması, yani sermayenin azaltılması işlemi ile birlikte eş zamanlı olarak azaltılan miktarla aynı ya da daha yüksek tutarda artırılmasına karar verilmesi halinde, aşağıdaki belgeler ticaret sicili müdürlüğüne verilir (TSY, m. 98):

- Sermaye azaltılması ve artırımının eş zamanlı olarak yapılmasına ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği.
- Sermayenin azaltılması işlemi ile birlikte eş zamanlı ve aynı miktarda yapılan sermaye artırımında artırılan sermayenin tamamen ödendiğine; daha yüksek sermaye artırımı yapılması halinde ise, aşan kısmın dörtte birinin de ödendiğine dair banka mektubu²⁷.
- Sermayenin azaltılması ve artırılmasının eş zamanlı olarak yapılmasına ilişkin hükümleri içeren değişik şirket sözleşmesi metni.
- Şirket sözleşmesi değişikliği Bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olan şirketler için bu izin veya uygun görüş yazısı.

²⁵ Bkz. İsmail Kayar, agm, s.647

²⁶ Çalışmamızda, 27/1/2013 tarihli ve 28541 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ticaret Sicili Yönetmeliği için TSY kısaltması kullanılmıştır.

²⁷ TTK, nakdî sermaye artırımlarında, artırılan sermayeyi temsil eden payların itibarı değerlerinin en az yüzde yirmi beşinin sermaye artırımının tescilinden önce, gerisinin de tescili izleyen yirmi dört ay içinde ödenmesine izin verdiği halde (TTK, m.590, m.585, m.344), Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 98inci maddesi eş zamanlı ve aynı miktarda yapılan sermaye artırımında artırılan sermayenin tamamen ödenmesini üstü kapalı olarak şart koşmakta; daha yüksek sermaye artırımı yapılması halinde aşan kısmın dörtte birinin ödenmesine izin vermektedir. TTK'da açıkça yer almayıp Ticaret Sicili Yönetmeliği ile getirilen bu düzenlemenin, sermaye artırımına iştirak eden ortakları malî açıdan zor durumda bırakacağı; bu nedenle Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin anılan hükmünde değişikliğe gidilerek eş zamanlı sermaye artırımlarında da artırılan sermayeyi temsil eden payların itibarı değerlerinin en az yüzde yirmi beşinin sermaye artırımının tescilinden önce, gerisinin de tescili izleyen yirmi dört ay içinde ödenmesine izin verilmesinin uygun olacağı kanısındayız.

- d) Sermayenin tamamının ödendiğine, karşılıksız kalıp kalmadığına ve şirket özvarlığının tespitine ilişkin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu tespitlere ilişkin raporu.

Sermayenin azaltılması ve artırılması eş zamanlı olarak tescil edilir (TSY, m. 99).

Kalan sermaye ile yetinilmesi, bir başka deyişle, esas sermayenin azaltılması ile birlikte *eş zamanlı olarak sermaye artırımı yapılmaması halinde* ise, ticaret sicili müdürlüğüne aşağıdaki belgeler verilir (TSY, m. 96/f.1):

- Sermayenin azaltılmasına ilişkin şirket müdürleri raporunun onaylandığı ve sermayenin azaltılmasının ne tarzda yapılacağına gösterildiği sermaye azaltılmasına dair genel kurul kararının noter onaylı örneği.
- Sermayenin azaltılmasının sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağını gösterir şirket müdürü veya müdürleri tarafından hazırlanmış ve genel kurul tarafından onaylanmış sermayenin azaltılmasına ilişkin rapor.
- Sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette mevcut olduğunun belirlenmesine ilişkin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu belirlemelere ilişkin raporu.
- Şirket sözleşmesinin değişiklikten sonraki yeni duruma uyarlanmış metni.
- Şirket sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüğü öngörülüyorsa, öngörülen bu ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen ödendiğini gösteren belge.
- Şirket müdürlerince alacaklıları çağdırmaktan ve bunların haklarının ödenmesinden veya teminat alınmasından vazgeçilmesine ilişkin müdürler kurulu kararı²⁸

Bu durumda ticaret siciline aşağıdaki olgular tescil olunur (TSY, m. 97/f.1):

- Sermaye azaltılmasına ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği.
- Sermayenin azaltılmasına ilişkin şirket sözleşmesi değişikliği.
- Sermayenin azaltılmasının sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağını gösterir şirket müdürü veya müdürlerince hazırlanmış ve genel kurul tarafından onaylanmış sermayenin azaltılmasına ilişkin rapor.

Ancak, sermaye, zararlar sonucunda bilançoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla azaltıldığından, şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülükleri tamamen ödenmeden sermayenin azaltılmasının tescil edilemeyeceğini hatırlatalım (TSY, m. 97/f.3).

3- SONUÇ

6762 sayılı eski Ticaret Kanunu gibi 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu da limited şirket sermayesinin kaybedilmesi halinde şirket müdürlerine bazı görevler yüklemiş ve bu konuda anonim şirket hükümlerine yollamada bulunmuştur. Dolayısıyla, son yıllık bilançodan, zararlar sebebiyle sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının üçte ikisinin karşılıksız kaldığının anlaşılması durumunda, müdür veya müdürler kurulu genel kurulu acilen toplantıya çağırılmalı ve genel kurul da ya sermayenin

²⁸ TSY, m. 96/f.2-b

tamamlanmasına ya da kalan sermaye ile yetinilmesine karar vermelidir. Eğer genel kurul bu iki karardan birini almaz ise limited şirket sona erer.

Limited şirketlerde sermayenin tamamlanması için ilk başvurulacak yöntem, eğer şirket sözleşmesinde hüküm var ise, ortakların ek ödeme yükümlülüklerine başvurmaktır. Ayrıca, azaltılan sermaye kadar sermaye artırımı yapılması, bilânço açıklarının ortakların tümünce veya bazı ortaklar tarafından kapatılması ya da bazı alacaklıların alacaklarını silmesi yöntemleriyle de sermaye tamamlanıp şirketin bozulan mali durumu düzeltilebilir. Tabi, üçte iki sermaye kaybı nedeniyle toplanan genel kurul, sermayenin tamamlanması yerine kalan sermaye ile yetinme, yani sermayenin azaltılıp zararın bünye dışına atılması kararı da verebilir. Genel kurulun kalan sermaye ile yetinmeye karar vermesi ise, sermayenin azaltılmasını gerektirir. Bu çerçevede, limited şirket müdürlerinin TTK'daki düzenlemeye vakıf olup şirketlerinin mali durumlarını yakından takip etmeleri ve kanunda öngörülen tedbirleri zamanında almaları menfaatlerine olacaktır.

KAYNAKÇA

- DOĞANAY, İ. (1981) Türk Ticaret Kanunu Şerhi, I.Cilt, Ankara:Olgaç Matbaası
- ERİŞ, G. (1995) Anonim Şirketler Hukuku, Ankara:Seçkin Yayınevi
- KAYAR, İ. Yeni TTK'ya Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt:18, Sayı:2 (2012), s.643-658
- KILIÇ, F. Anonim Şirketlerde Mali Durumun Bozulması Ve Yönetim Kurulunca Alınacak Tedbirler, www.kobiline.com/docs/AATax/article/A_Ş_malidrm.doc, erişim:06/08/2011
- Komisyon Raporu : Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:23, Yasama Yılı:2, S.Sayısı:96, Nr.112
- T.C. Yasalar (14.02.2011) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (27846 sayılı)
- T.C. Yasalar (09.07.1956) 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (9353 sayılı)
- T.C. Yasalar (30.06.2012) 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu İle Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Ankara: Resmi Gazete (28339 sayılı)
- T.C. Yönetmelikler (27.01.2013) Ticaret Sicili Yönetmeliği, Ankara: Resmi Gazete (28541 sayılı)
- TÜRK, A. (1999) Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- ÜNAL, M. "Anonim Şirketlerde Sermaye Azaltımı". Tuğrul Ansay'a Armağan, 2006, s.599-643
- Yargıtay TD'nin (2.4.1970) E.1970/1123, K.1347 sayılı kararı
- Yargıtay 11.HD'nin (22.10.1991) E.1171, K.5580 sayılı kararı
- Yargıtay 19.HD'nin (16.2.2011) E.2011/699, K.2011/1911 sayılı kararı
- Yargıtay 19.HD'nin (16.3.2011) E.2011/749, K.2011/3328 sayılı kararı
- Yargıtay 11.HD'nin (28.10.1982) E.4054, K.4223 sayılı kararı